

૭૪૬૨

૦ ૧૧) ૭૪૬૨

Langar

શ્રીમદ્ધીરણની નાટ

તથા

ગૂજરાતી ષીઝી ચે પડીના અર્થ.

કવિતાની સમજૂતી જોગળ, મનોહૃત ગણિત
વૃથા બેડાકરો વગેરે.

બનાવનાર,

ફકીરભાઈ કાસીદાસ,

સુરતની નામદાર સર બમસેદજી છઠ્ઠાશાહવાળી વંશર
૧ લાની છાત્રાની નિશાકરો વડા માછ માસ્તર
તેના છાત્ર નચીનદાસ ફકીરભાઈ કાસીદા-
સનીકતી છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

ડાહ્યાભાઈ બગજીવનદાસ.

(મુદ્રાણે તથા વધારે કરેલી આગ્રહિ ૧ લી.)

(સન ૧૮૬૭ ના રૂપ મા આઠ પ્રમાણે નોંધાવી છે.)

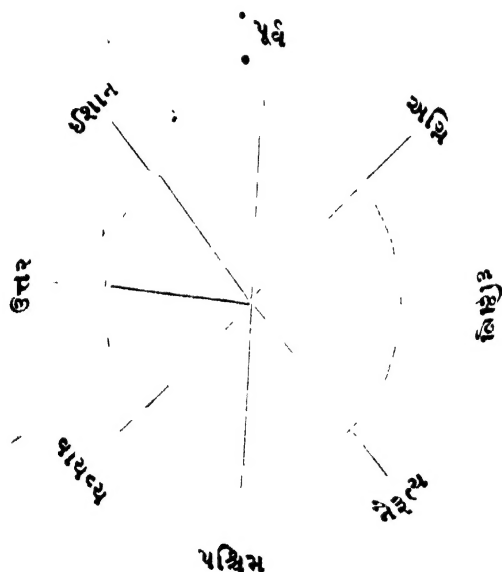
કીમત ૨ આના.

દિશાઓ.

એક જગા ખીજી જગાની કઈ તરફ છે, તે જાણવાને દિશાની ધણી જરૂર છે, માટે તેનું જ્ઞાન પ્રથમથીજ બાળકને પક્ષુ હોવાનું જોઈએ.

દિશાઓ ચાર છે—૧ પૂર્વ, ૨ પશ્ચિમ, ૩ દક્ષિણ, ૪ ઉત્તર.

કાળા પાટીઆપર એ દિશાઓનો નકશો શિક્ષકે આવી રીતે કઢાડવો.

જે દિશામાં સૂરજ ઊગે છે તેને પૂર્વ દિશા કહે છે.

જે દિશામાં સૂરજ આયમે છે તેને પશ્ચિમ દિશા કહે છે.

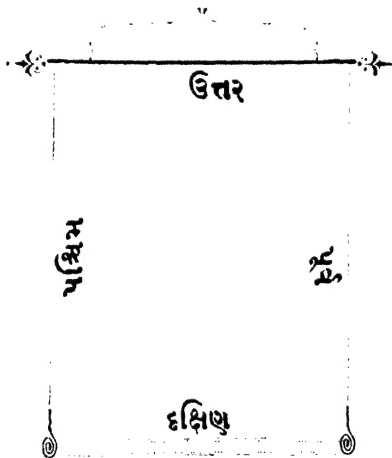
પૂર્વ દિશા બણી મ્હો કરીને ઉભા રહીએ તો ડાબા હાથ તરફની ઉત્તર દિશા અને જમણા હાથ તરફની દક્ષિણ દિશા છે.

(૨)

દક્ષિણ અને પૂર્વ દિશા વચ્ચેનો અગ્નિકોણ, દક્ષિણ અને પશ્ચિમ દિશા વચ્ચેનો નૈઋત્યકોણ, પશ્ચિમ અને ઉત્તર દિશા વચ્ચેનો વાયવ્યકોણ, ઉત્તર અને પૂર્વ દિશા વચ્ચેનો ઇશાનકોણ.

નકશો.

જૂગોળ વિધાનું જ્ઞાન મેળવવાને મુખ્ય સાધન નકશો છે. કાગળ અથવા કપડાં ઉપર પાડેલાં પૃથ્વીના અથવા તેના કોઈપણ ભાગના આકારને નકશો કહે છે.

નકશા એવી રીતે કાઢેલા હોય છે કે સામા મૂક્યા હોય તો મથાળા ભણી ઉત્તર દિશા આવે, નીચે દક્ષિણ દિશા, જમણા હાથપર પૂર્વ દિશા, ને ડાબા હાથભણી પશ્ચિમ એટલે આયમણી દિશા આવે છે.

સંખ્યા.

૧ એક, ૨ દશ, ૩ સો, ૪ હજાર, ૫ દશહજાર, ૬ લાખ, ૭ દશ-લાખ, ૮ કરોડ, ૯ દશકરોડ, ૧૦ અબજ, ૧૧ ખર્વ, ૧૨ નિખર્વ, ૧૩ મહાપદ્મ, ૧૪ શંકુ, ૧૫ જલધિ, ૧૬ અન્ત્ય, ૧૭ મધ્ય, ૧૮ પરાધી.

(૩)

સર્વાંગો.

દશલાખ.	લાખ.	દશહજાર.	હજાર.	સો.	દશક.	એકમ.	
		૩	૧	૦.	૨	૫	એકત્રીસહજાર પચીસ લખો.
	૮	૦	૦	૦.	૧	૨	આઠલાખને બાર લખો.
			૬	૦	૨	૫	છહજાર પચીસ લખો.
	૨	૦	૦	૦	૬	૯	બેલાખ આગણોતર લખો.
૧	૦	૩	૧	૧	૩	૧	દશલાખ એકત્રીસહજાર એકશો એકત્રીસ લખો.

સંખ્યાવાચન.

૧	૫૭૩૮૦૬૧	૧૧	૭૯૫૦૪૩૦
૨	૫૬૦૩૦૪	૧૨	૭૬૦૬૦૮૦
૩	૪૦૫૦૪૦	૧૩	૮૮૪૦૩૦૦
૪	૮૦૦૦૪	૧૪	૫૦૩૫૦
૫	૪૦૫૬૦૭	૧૫	૬૫૦૪૫
૬	૪૦૬૦૭	૧૬	૬૦૭૦૯
૭	૫૦૪૦૬	૧૭	૬૦૭૦૪
૮	૨૦૫૦૪૦	૧૮	૨૦૧૦૫
૯	૭૦૫૪૦૩૫	૧૯	૧૨૧૦૭
૧૦	૮૦૯૬૦૦	૨૦	૫૦૭૦૯૦૫

- ૧ એકત્રીશહજાર નવસો પાંચ લખો. ૧૧ આઠ લાખ ચોવીસ હજાર એક
 ૨ છ લાખ ત્રણ હજાર સાત લખો. લખો.
 ૩ ચોસઠ લાખ છસો બાર લખો. ૧૨ સાતસો સત્તર લખો.
 ૪ છસો ત્રણ લખો. ૧૩ આઠસો પાંચ લખો.
 ૫ આઠસો ચોપન લખો. ૧૪ પાંચ હજાર ત્રણસો સત્તર લખો.
 ૬ સાત હજાર પંચોતેર લખો. ૧૫ આઠ હજાર પાંચ લખો.
 ૭ પાંચ હજાર ત્રણસો બે લખો. ૧૬ નવ હજાર પાંત્રીસ લખો.
 ૮ છોતેર હજાર નવ લખો. ૧૭ સાત હજાર ચારસો બે લખો.
 ૯ ચાર લાખ છ હજાર ચારસો ૧૮ પંદર હજાર ત્રણસો દશ લખો.
 સાત લખો. ૧૯ તોતેર હજાર પાંચસો બે લખો.
 ૧૦ ચોવીશ લાખ આઠત્રીસ હજાર ૨૦ આઠ લાખ બે હજાર ચાર લખો.
 બસો પાંચ લખો.

૧. ૨૧ ને	૧૦ કેટલા=૩૧	૭. ૧૫ ને	૪૬ કેટલા=૬૧
૨. ૩૨ ને	૧૦ કેટલા=૪૨	૮. ૧૩ માં	૮૭ ઉમેરીએ તો
૩. ૮૧ ને	૧૧ કેટલા=૯૨		કેટલાં થાય= ૧૦૦
૪. ૨૯ ને	૧૯ કેટલા=૪૮	૯. ૨૯ માં	૬૯ માં ઉમેરીએ
૫. ૭૭ ને	૧૭ કેટલા=૫૪		તો કેટલા થાય= ૯૮
૬. ૬૯ ને	૧૮ કેટલા=૮૭	૧૦. ૩૩ ને	૩૩ કેટલા=૬૬
૧૧. ૨૯ માં	૩૮ ને ૨૭ ઉમેરીએ તો		કેટલા થાય= ૬૪
૧૨. ૮૮ માંથી	૧૦ જાય તો કેટલા રહે=		૭૮
૧૩. ૯૦ માંથી	૩ વખત ૫ જાય તો કેટલા રહે=		૭૫
૧૪. ૧૭ માંથી	૧૨ જાય તો કેટલા રહે=		૫
૧૫. ૫૭ માંથી	૧૯ જાય તો કેટલા રહે=		૩૮
૧૬. ૨૪ ગાય અને ૬ વાછરડા	દરેક ગાયને ૮ પુળા અને વાછરડાને		
	બે પુળા તો બધા મળીને કેટલા પુળા બાસ જોઈશે=૨૦૪ પુળા.		
૧૭. ત્રણ પૈસા લેખે ૪ નારંગી લીધી અને ૫ પૈસા લેખે ૮ દાડમ લીધા			
	અને તેને રૂપીયો ૧ આપ્યો તો બાકી શું લેવું=૩. ૫		

૧૮. એક આનામાં સવા આનો ઉમેરીએ તો કેટલા થાય=૩. ૫=૧.
૧૯. મારી પાસે ૧૩ પૈસા હતા તેમાં ૫ નાંખીએ તો કેટલા આના થાય=૩. ૧. ૧૧.
૨૦. ૧૮૧૧ માં ૧૧ ઉમેરીએ તો કેટલા થાય=૨૦. [ગજ=૧૦૧.
૨૧. ૩૧ ગજનું એક બદન તો ૩ બદનમાં કેટલા ગજ લૂગડું જામીએ
૨૨. મારા ખીસામાં કેટલાક પૈસા હતા તેમાંથી ૩ દોઢીએ ડઝન લેખે ૫ ડઝન બદન લીધાં અને બાકી ૯ પૈસા વધ્યા તો હું ઘેરથી કેટલા પૈસા લખને નીકળ્યો હતો=૩. ૧=.
- [ઠંકાશે=૧૦ કોટને.
૨૩. એક કોટને ૬ બદન ટાંકીએ તો ૫ ડઝન બદન કેટલા કોટને
૨૪. બધે ઘોડાની ૭ ગાડી અને અંકેક ઘોડાની ૯ માડી તો બધા મળીને કેટલા ઘોડાં થાય અને તેના પગ કેટલા થાય=૨૩ ઘોડા ૯૨ પગ.
૨૫. ૨૧૧ ને ૪૧૧ કેટલા થાય=૭૧.
૨૬. ૯ શેરમાંથી ૬ નવટાંક આપીએ તો બાકી શું રહે=૮૧ શેર.
૨૭. ૫૧૧ મણુ ધી લીધું અને ૪૧૧ મણુ વેચી નાખ્યું તો બાકી કેટલું રહ્યું=૧૧૧ મણુ. [થાય=૫=૧૧.
૨૮. ૧૧ છોકરા છે દરેકની પાસે ૫૧ આનો છે તો એકંદર કેટલા આના.
૨૯. ૩ પૈસાની એક નારંગી તો ૩. ૧૧ ની કેટલી=૧૬ નારંગી.
૩૦. મુંબઈથી પુણે રેલવેમાં જવું હોય તો ૧ ટીકીટનો ૩. ૧૧ ખેસે છે તો એ લેખે ૧૭ માણસ પુણે ગયા તેનો ખર્ચ કેટલો=૩. ૨૧.
૩૧. ૩. ૧ નું ૩૧૧ શેર તો ૮ ૩ નું કેટલું=૦૧૧ મણુ.
૩૨. તુરીઆં બે ફદીએ શેર તો ૩ પાશેરનું શું=૩. ૫૦.
૩૩. વાલોળ (વાલપાપડી) ૬ પૈસે શેર ૨૧૧ શેરનું શું આપીએ=૩. ૧૧૧.
૩૪. ૨ પૈસે શેર ફૂંધી મળે છે તો ૨ પાંચ શેરીનું શું=૩. ૧=.
૩૫. ૧ વાર બનાતના ૨૧ ૩. ૫ડે છે તો ૯ વાર બનાતનું શું=૩. ૨૨૧.
૩૬. દરેક છોકરાને ૩. ૧= આનાનું અંકગણિત આપીએ તો ૨૭ છોકરાને ધનામ આપવાનો કેટલો ખર્ચ થશે=૩. ૧૧૧=.
૩૭. ૩. ૧ ની ૧ ટોપી તો ૧૧ કુડીનું શું=૩. ૭૧.
૩૮. દરરોજના ૩. ૧= મજૂરી મળે તો ૧ મહિનાનું શું=૩. ૯૧.
૩૯. ૩. ૫= ૧ સ્લેટ તો ૨ ડઝનનું શું=૩. ૩૧.

૪૦. ૨ અચ્છેરના ૩. ભાર કેટલા=૩. ભાર ૪૦.
 ૪૧. ૬ નવટાંકનું વજન કેટલું=શે ના.
 ૪૨. કેટલા પાશેરનો ૧ શેર=પાશેર ૪.
 ૪૩. ૩ ગદીઆણના વાલ કેટલા=વાલ ૪૮.
 ૪૪. ૪ અધોળના ૩. ભાર કેટલા=૩. ભાર ૧૦.
 ૪૫. ૧૫ ૩. ભારના નવટાંક કેટલા=નવટાંક ૩.
 ૪૬. ૧૮ પૈસા ભારના અધોળ કેટલા=અધોળ ૪.
 ૪૭. ૬ પાશેરના શેર કેટલા=શેર ૧૧.
 ૪૮. ૭ પાશેરના પૈસા ભાર કેટલા=૧૨૬ પૈસા ભાર.
 ૪૯. ૨૧ મણના શેર કેટલા=શેર ૯૦.
 ૫૦. ૯ પાઈના પૈસા કેટલા=પૈસા ૩.
 ૫૧. ૬ આનાના ફદીઆં કેટલા=ફદીઆં ૧૮.
 ૫૨. ૨ ફદીઆની પાઈ કેટલી=પાઈ ૮.
 ૫૩. ૯ આનાના દોકડા કેટલા=દોકડા ૫૬.
 ૫૪. ૧૫ ૩. ની પાવલી કેટલી=પાવલી ૬૦.
 ૫૫. ૧૧ આનાની બદામ કેટલી=બદામ ૫૦.
 ૫૬. ૩૬ આનાના રૂપિયા કેટલા=૩. રા.
 ૫૭. ૭૫ દોકડાના રૂપિયા કેટલા=૩. ના.
 ૫૮. ૪૧૧ દોકડાની બદામ કેટલી=બદામ ૭૨.
 ૫૯. ૨૮ પૈસાના આના કેટલા=આના ૭.
 ૬૦. ૧૧૧ ખાંડીના મણ કેટલા=મણ ૩૦.
 ૬૧. ૩૧૧ મણની પાંચશેરી કેટલી=પાંચશેરી ૨૮.
 ૬૨. ૧ ૩. માંથી ૩ પૈસા આપીએ તો બાકી શું રહે=૩. ના.
 ૬૩. ૩૨ શેરમાં કેટલા શેર નાખીએ તો મણ થાય=શેર ૮.
 ૬૪. ૧ ખાંડીના શેર કેટલા=શેર ૮૦૦.
 ૬૫. ૬ બે આનીના પૈસા કેટલા=પૈસા ૪૮.
 ૬૬. ૯ અડધાની બેઆની કેટલી=બેઆની ૩૬.
 ૬૭. ૧૪૦ નગની કુંડી કેટલી=કુંડી ૭.
 ૬૮. ૧૫ શેર દૂધમાં ૫ શેર દૂધ બીજું નાખીએ તો કેટલા મણ થાય=મણ ના.

૬૯. ૫ પૈસાના ૧૦૦ પાન તો ૧ પૈસાના કેટલા=પાન ૨૦.
 ૭૦. ૧ ખાંડી લાકડાના બોળ કેટલા=બોળ ૮.
 ૭૧. ૧ બોળમાં કેટલા મણ લાકડા=મણ ૩૧.
 ૭૨. ૧ બોળના ૧૩ આના તો ૧ ખાંડીનું શું=૩. ૬૧.
 ૭૩. ૨ શેર કોહોળાના ૩ પૈસા તો ના મણનું શું=૭૧ આના.
 ૭૪. ૧ શેરનો લોટો દૂધનો ભરીને કેટલી વાર લઘએ તો ના મણ થાય=૧૬ વખત. [કેટલું અનાજ ખાશે=૩૦ શેર.
 ૭૫. ૧ માણસ દરરોજ ૨ શેર અનાજ ખાયછે તો ૧ પખવાડીઆમાં
 ૭૬. ૧ કીડી ૧ મિનટમાં ૧ વેત્ર ચાલેછે તો ૧ ક્લાકમાં કેટલા હાથ ચાલશે=૩૦ હાથ. [રૂપિઆ થાય=૩. ૨૧=.
 ૭૭. મને દરરોજ ૧ આના મળે તો ૩ આઠવાડીઆના મળીને કેટલા.
 ૭૮. ૧ રૂપિઆની પાંચ કેરીતો ૫ ઝડન ના કેટલા રૂપિઆ=૩. ૧૨.
 ૭૯. મારી પાસે, ત્રણ પૈસા છે બીજા બે મારા માધએ આપ્યા ને છ મારા મામાએ આપ્યા તો મારી પાસે કેટલા પૈસા થાય=૧૧ પૈસા અ. ૫૦૦૦.
 ૮૦. ત્રણ પૈસાના કામળ, બે પૈસાની પેનો, બે પૈસાની સીસાપેન લીધી ને બે આના આપ્યા તો બાકી શું વધ્યું=૧ પૈસો અથવા ૫૦.
 ૮૧. અરધીના છ લેખે ૩ પૈસાના બેર લીધા તેમાંથી ૧૫ મારા માધને આપ્યા ને ૧૧ મારી બેનને આપ્યા ને ૧૪ બે ખાધા તો બાકી કેટલા રહ્યા=૧૪ બેર.
 ૮૨. ૧૦૦૦ માંથી ૧ જમ તો બાકી કેટલા રહે=૯૯૯.
 ૮૩. ૧૦૦ માંથી ૦૧ જમ તો બાકી શું રહે=(૯૯૯) પોણીસો.
 ૮૪. ૧૦૦ માંથી ૨૫ જમ તો બાકી શું રહે=(૭૫) પોણીસો.
 ૮૫. ૧ કોથળીમાં ૧૫ રૂપિઆ તો તેવી ૧૧ કોથળીમાં કેટલા રૂ. ૧૬૫.
 ૮૬. ૬ આનાની પાંચમી ગ્રોપડી ૭ આનાનું અંકમણિત લઘને ૧ રૂપિઆ આપ્યો ત્યારે બાકી શું રહ્યું.
 ૮૭. પોણાચારસે, પોણાત્રણસે, અઢીસે, સવાજસે, સવાસો, પોણાબસે, ૩૭૫ + ૨૭૫ + ૨૫૦ + ૨૨૫ + ૧૨૫ + ૧૭૫ + પોણીસેને પોણીસો કેટલા થાય
 ૬૯૫ + ૭૫=૧૫૯૫૦.

દરેક પાઠમાં આવેલા જોડાક્ષરો.

આવડ્યા.	ખીજવ્યાથી.	પેહુરાવ્યા.	વચ્ચે.
લાવ્યો.	ધ્યાન.	અડાડ્યો.	પહોંચ્યો.
પૂછ્યું.	નિત્યે.	જન્મગાંઠ.	દુહીલ.
ખોલ્યો.	રસ્તો.	પ્રમાણ.	પ્રેમ.
મંગાવ્યો.	ચોપડ્યાં.	ખસેડ્યા.	ભાગ્યશાળી.
કહ્યું.	અટ્યા.	ખવરાવ્યા.	મંડ્યો.
વાળ્યો.	ઠાક્યો.	આવ્યો.	રડ્યું ખડ્યું.
કાઢ્યો.	ચિત્ર.	ક્યાંથો.	ખગાડ્યું.
લુચ્ચાઈ.	જન્મતી.	પૂછ્યાવિના.	લુચ્ચી.
પ્રસાદ.	પ્રાણ.	વાંચ્યું.	ખોલ્યું.
ટું.	સોંચ્યો.	પસ્તાય.	ખર્ચ ખૂટલ.
નકો.	સ્નેહ.	વચ્ચે.	રાત્રે.
સમજાવ્યું.	અપાવ્યું.	છેલ્લીવારે.	માડ્યું.
ફાવ્યો.	ચંદ્રમા.	મુલત.	નાખ્યો.
ડાહ્યો.	સરસ્વતી.	લાગ્યું.	ભર્યાજ કર્યું.
માન્યું.	વિદ્યા.	સમજ્યો.	ફાવ્યું.
પ્રાણ.	શુક.	વસ્તુ.	ઊઠ્યાં.
ચિત્ત.	છટ્ટો.	ધાન્ય.	પકડ્યો.
અવસ્થા.	ચચ્ચાર.	માડ્યું.	જાળવ્યું.
વાગ્યા.	ઊગ્યા.	છેતર્યા.	મૂક્યા.
મંડ્યા.	ભત્રીજો.	ધ્વિર.	સાંભળ્યું.
મૂક્યું.	ફાડ્યું.	પૃથ્વી.	ફાંફા.
ડાહ્યાં.	ખાસ્તો.	પરમેશ્વર.	નીકળ્યાં પછી.
અહ્યા.	અખાત્રોજ.	સ્લેટ.	કાચું કોરું.
નીકળ્યો.	ચૈત્રમા.	મૂક્યા.	ફૂલકરણી.
ખચ્યું.	આવણ.	કહ્યા.	ઊધધ બુધધ.
માંડ્યો.		અજ.	છણકરા.

ગૂજાતો વીજી ચોપડીના અર્થ.

(ના) = નામ.

(વિ) = વિશેષણ.

(અ) = અવ્યય.

(સ) = સર્વનામ.

(ક્રિ) = ક્રિયાપદ.

(કૃ) = કૃદંત.

પાઠ ૧ લો.

ઉકેલતાં (કૃ) વાંચતાં,
પારખતાં.

શીખામણુ (ના) ફાય-
દાની વાત.

મળની (વિ) સારી.

સાયવળે=સંભાળળે

બોલીએ (ક્રિ) સાદ ક-
હાડીને ઢહીએ.

અક્ષરે=દસ્કતે, હરફે.

આવડયા=શિખ્યા.

ખગાડશો (ક્રિ) ખરાખ
કરશો.

વાહ=અરે! ઓહો!

હહાડા (ના) દિવસ.

પૂરા (વિ) ખરાખર.

બોલ (ના) શબ્દ.

ડાહી ડાહી=ડાહાપણુમ-

રેલી, ફાયદાવાળી.

મા (અ) ના, નહિ

ઠેકાણે (ના) જગોએ.

અંગડે (ક્રિ) ખરાખ થાય.

ફાડવાં (ક્રિ) ચીરવાં.

વહેલુ (ક્રિ) જલદી.

ભણવું (ક્રિ) શીખવું.

ડીક (અ) ખરાખર,

સારી રીતે.

છેક (અ) ઘણું, બહુ

તાણીને (કૃ) ખેચીને.

ધીમે (વિ) હળવે

સાદે (ના) અવાળે.

સા (સ) સધળા, બધા.

પાઠ ૨ જો.

શોભાય=સારી દેખાય.

કારજ (ના) કામ.

હેઉં (ના) મન, દીલ.

ચોપડીઓ=પોથીઓ.

હરખાય=ખુશી થાય.

સમજણુ (ના) અકલ.
સમજ.

વિગતેથી (ના) શબ્દે

શબ્દની સમજણુથી,

વિગતવાર.

સાર (ના) મતલબ.

ચોપાઈ (ના) જેમાં ચાર

પદ આવેલાં હોય તે.

સારી (વિ) મળની.

દેખી (કૃ) જોઈ

જીવ (ના) મન, ચિત્ત.

ધાલીને (કૃ) રાખીને.

જેમ=તેમ.

વિચાર (ના) મનસુઓ.

સમજે (ક્રિ) જાણે.

સધગો (વિ) બધો.

(કવિતાની સમજૂતી). (૧).

સારી ચોપડીઓ હોય તે સારી દેખાય, તે જોઈને આપણું મન
ખુશ થાય; પણ જો તે વિગતથી એટલ શબ્દે શબ્દ છુટો પાડીને વંચાય
તો આપણું કામ થાય.

જેમ જેમ મન રાખીને વાંચો તેમ તેમાં સમજણ આવે; પણ વાંચ્યો જાય ને મનમાં કંઈ વિચાર કરે નહિ, તો તે માહેલી બધી મતલબ સમજે નહિ. (૨).

પાઠ ૩ જો.

ચકલી (ના) મોટી ચક્લી
લાંબો=લેંધને આંબો.
પૂછ્યું=તજવીજ કાધી.
રાણા (ના) રાજ.
તપેલામાં(ના)પાતેલામાં.
બારણામાં(ના) ઘરમાં.
પેસાશે (કિ) આવશે,
જવાશે.
બોલ્યો=જવાબ દીધો,
કહ્યું
પાટો (ના) લાંબું ફાડેલું
ગીથડું.

ચકલો (ના) ચક્લો. [ને.
ઝીરીને(કુ)રાંધવા મુકી-
બધી (વિ) સધળી.
ધડો (ના) દોરીઓ.
ઉતારો=લઈ લેઓ.
નાંખી (કિ) ફેંકી.

પાઠ ૪ થો.

ફરિયાદ=રાવ, અરજ.
એકલાં (વિ) જાતે.
પકડાવી (કુ) ઝલાવી.
મંગાવ્યો=બોલાવ્યો.

મહારાજ=મોટા રાજ.
ગભરાઇને (કુ) અઠગા-
ઇને, ગાભરો થઇને.
ફકમ (ના) ફરમાસ.
કહ્યું=પૂછ્યું
કને (અ) પાસે, સોડે.
જવાબ (ના) ઉત્તર.
દીધો (કિ) વાળ્યો.
જૂરો (વિ) જાપાડ.
સાહેબ (ના) મહેરબાન.
ફાડીને (કુ) ચીરીને.
ફાડશો (કુ) ચીરશો.

પાઠ ૫ મો.

ખૂબેખૂબ=ધાંટે ધાંટા.
ગોવાળીઓ (ના) ગાય
ભેંસનો અરાવનાર.
ગોવાળ (ના) ગાયોનું
ટોળું, ગોવાળીઓ.
છેવટ (અ) છેલ્લે.
ગોવાળણી (ના) ગોવા-
ળીઆની બાયડી.
કાઢ્યો=બહાર આણ્યો.
વાળ્યો=દીધો.
નાંખ્યો (કિ) ફેંક્યો.
ફટી (કિ) ભાંગી.

કાણો (વિ) એકબાંખે-
આંધળો.

આગળ (અ) પાસે.
ખીર=મોળો દૂધપાક.
પોળી (ના) પડવાળી
પાતળી રાટલી.

પાઠ ૬ હો.

તપાવી (કિ) ઉની કરી
પાટલો (ના) લાકડાનાં
પાટીઆનું કરેલું
ખેસવાનું.

હુઆઇ (ના) દોગાઈ
ઠોકરો (કિ) માર્યો, અ-
કાળ્યો, ઝીક્યો.

લાલઓળ (વિ) રાતી
રાતી, ધમધમતી.

દોરી (કુ) તેડી.

જોડે (અ) સાથે.

લોઢી=લોઢાની તાવી.

ખૂબ (અ) ધણીજ.

ખૂમ (ના) પોકાર, ધાંટો.

જોડી (કિ) ઉભી થઈ.

દાઝી (કિ) બળી મુઠ.

ખોટી (વિ) ભૂટી, બ-
નાવટની.

પેઠે (અ) માફક,
વાંક (ના) તક્સીર.
ફળ (ના) ફાવદો, હાં-
સલ.

પાઠ ૭ મો.

ખટ્ટુ (વિ) ધણું, મસ.
છોડી (ના) છોકરી.
ગાગર (ના) પાણી ભર-
વાનું ધડા કરતા મોટું
વાસણ.

ઓસડ (ના) દવા.
ઝેર (ના) વીખ, સોમલ.
સાજી (ના) સારી.
રોજ (અ) હમેશાં.
ખખાડે (કિ) ખરાબ કરે.
ભૂખડાં (ના) કપડાં.
મેલાં (વિ) ખરાબ.
ડાહી (વિ) શાણી.
ખોટી=ખરાબ, આડી.
માને (કિ) કહ્યું કરે.
માંદી (વિ) ખીમાર.
વધારે (વિ) ધણું, મસ.

પાઠ ૮ મો.

વરસાદ (ના) મેઘ.
મીત (ના) રાગ કાઢીને
ગાવાનું.
ધેખરીઓ (વિ) ધેખરના
જેવો મીઠો.
પ્રસાદ (ના) ખાવાનું.

નેવલે (ના) નેવાંઓ.
કારેલાંનું (ના) એક જાત-
ની તરકારીનું.
દેડકો (ના) એક જાત-
નો પશુ.

ગાતાં (કિ) રાગ કાઢીને
બોધતાં.
ગિની ગિની (વિ) ગરમા
; ગરમ, તાવી પરથી
ઉતરે તેવી.

શાક (ના) તરકારી.
નકારી (વિ) ખરાબ.
તાણી (કિ) ખેંચી.
સમજા છો? (કિ) જાણો
છો? ખબર છે.

પાઠ ૯ મો.

એકજ (વિ) સરખું
જલસ (ના) ચીજ.
ટટુ (ના) નાનો ઘોડો.
પારકો (વિ) અતરાપી-
નો, ખીજા કોઇનો.

પાઠ ૧૦ મો.

પાડું (ના) બેંસનું
ખચ્યું.
રાતે=દીવા થયા પછી.
પટેલ=આમનો ઉપરી.
નીરે (કિ) નાંખે.
સંભાળ (ના) જરૂર.
જાતન (ના) બાલાસ.

જક્કી=જીદો, મમતી.
વાછરડુ=ગાયનું ખચ્યું.
વાડો (ના) ધરની પા-
છળ ઢોર બાંધવાની
ખુશી જગો.

ચારો (ના) ઉગતું ધાસ.
માંદું (વિ) ખીમાર, આ-
જરી, કાહેલી.
ઓસડવેસડ (ના) દવા
અને તેના ઉપાય.

ચારવાને=ચરાવવાને, ઉ-
ગતું ધાસ ખાવાને.
ખેતર (ના) અનાજ
તથા ધાસ પાકે તે
જગા.

આણે (કિ) લાવે.
ગિંચકીને (ક) ખાંધપર
લખને, ગિપાડીને.
સુખી (વિ) સુખીયારાં.
પાઠ ૧૧ મો.

ચેન (ના) મજ, સુખ.
અહીં આથી (અ) આ
ઠેકાણેથી.
ખંધીખાને=કેદખાને.
ફરાય=ચલાય, હરાય.
વિચાર (ના) મનસુઓ.
વાંસે (અ) પાછળ.
નીસરી=નાસી, નીકળી.
ભાગ (ના) ફાવ, તક.

સમજાવ્યું (કિ) શીખા- મજા દઈને કર્યું.	ડાહો (વિ) શાણો.	વાધ (ના) ફાડી ખા- નાઈ કાબર ચીતરૂં
હૂંટું (વિ) આંધ્યા વગરનું	આગળ (અ) અગાડી	જનાવર.
મન (ના) મરજી.	ઢોર=ચોપગાં જનવર.	માન્યું (કિ) કર્યું કર્યું.
મજા (ના) રમુજ.	ઊંધી (કૃ) સુધ.	વાસ (ના) રહેકાણ.
ધેલું (વિ) ગાંડું, અ- ણસમજી.	મોડી રાતે=અહુ રાત	ચરવાને (કૃ) ઉગતું ધાસ
દુઃખી (વિ) હેરાન.	ગઈત્યારે.	ખાવાને.
જક (ના) જીદ, ખોંસ.	છાનું માનું (વિ) ગુપચુપ.	પ્રાણ (ના) જીવ.
છોડે (કિ) મૂકે, મેલે.	ઝાલીને (કૃ), પકડીને.	વનમાં (ના) રાનમાં.
પાઠ ૧૨ મો.	અતે=છેલ્લે, છેવટે.	દુખિયું (વિ) હેરાન.
ફાવો (કિ) જડયો,	માનવી=કચુલ કરવી.	ચિત્ત (ના) મન.
હાથ આવ્યો.	બહું (વિ) સાફ, રૂડું.	અવરથા (ના) હાલ.
અણસમજ (ના) ખેસ- મજ, ખીન અક્કલ.	પાડોશી (ના) પાસેના	નાહું (કિ) જતું રહ્યું.
વગડામાં (ના) વનમાં.	ધરમાં રહેનારા.	મન માન્યું=મનને ગમે
કોતર (ના) ગુફા.	સૌ=મધા.	તેટલું, દીલ લાગ્યું.
સટકી ગયું=નાસી ગયું.	ડાહો=શાણાં, સમજી.	વળતી (અ) પછી.
	પાઠ ૧૩ મો.	અજાણુ=જાણીતું નહી
	વિષે (અ) બાબત.	તે, (આચિતું.)
	છેક (અ) ઘણું, બહુ.	

(કવિતાની સમજીતી). (૨).

વાડામાં બધાં ઢોર આંધ્યાં હતાં, તેમાંથી પાડું છુટીને છેક આધુ' નાસી ગયું; તેને ધાસ ખાવાનું મન થયું તેથી નાસીને તે જંગલમાં જતું રહ્યું. (૧).

પછી ત્યાં જંગલમાં એક વાઘે તેના જીવ લીધો. એવું અજાણુ પણ તે દુખીડું થયું; જે બધાથી છુટું થવા જાય (બધાના મતથી ઉલટું ચાલે), તેના એવા હાલ સમજવા.

પાઠ ૧૪ મો.

માટી (ના) મટોડી.
પલાળેછે=બીનાળેછે.
ચીકણી=ચોંટે એવી.
ડીકરાનાં (નાં) કાદવનાં.
બરવાના (ફિ) ખાલવાના.
આધરકે (ફિ) જમાવે.
જાત (ના) તરેહ, રીત.
ગોરસ (ના) દહીં દૂધનું

પાટીઉં, હાલ્લુ.

કોડીઆં (ના) દીવા કર.
વાના માટીના પ્યાલા.

નરમ (વિ) પોચી.
કામની (વિ) અપની.

ગોળી=પીવાનું પાણી
ભરીમૂકવાની માટલી

બેડું (ના) ગાગરને ધડો.
દોહણી (ના) છાશ લા-

વવાની ધાડવી.
દાણા (ના) અનાજ.

પાઠ ૧૫ મો.

પાળે (ના) કોરે, કોરણે.
વાઝા (ફિ) ધન યજ્ઞ

અગાડ (ના) તુકસાન.
ફેંકવા (ફિ) નાંખવા.

કાયર (અ) હેરાન.
મંડયા (ફિ) મચ્યાં.

તળાવ (ના) નાનું સરો-
વર.

પથરે (ના) પથરાથી.

જવાબ (ના) ઉત્તર.

ધડાધડ (ફ) જોરથી.

ગરીબ (વિ) અનાથ.

શામાટે (અ) કેમ? શું

કરવા?

રમત (ના) ખેલ, ગમત.

સંભાળીને=સાચવીને

કશોએ (વિ) કંઈ પણ.

પાઠ ૧૬ મો.

બેનપણી (વિ) સહિયર.

નોતડું (ના) તેડું, કેહેણું.

ભૂગળી (ના) બળતું

કરવાની વાંસની નળી.

વેલણ (ના) રોટલી વ-

ણવાનું હથીઆર.

તપેલી (ના) પાતેલી.

કડછી (ના) નરમ દાળ

લેવાનું પિત્તળ કે લો-

ઢાનું હથિયાર.

તાસક (ના) ઢાંકણું.

વખત (ના) વેળા. સમય.

રાંધું (ફિ) રસોઈ કરું.

તેવડે (સ) તેણે કરીને.

થાળી=નાનો ખુમચો.

વાડકા (ના) ધાતુના ચ-

લાણા.

લાવીને (ફિ) આણીને.

મૂકયું (ફિ) મેલ્યું.

પાઠ ૧૭ મો.

મથા (ના) કસર.

ધાણી (ના) શેક્યાથી પુ-

ટેલું અન્ન તે, જીવાર

બાજરી વગેરે.

ખાવાનું (ના) કાચું કોઈ

શેકેલું તે.

પહંઆ=ભાતને શેકીને

ખાંડી બનાવેલા તે.

માંડવું=ખરાબ ખોલવું.

ટેવ (ના) આદત, ખો.

લડેછે (ફિ) વઢેછે.

જરાએ (વિ) લગારે.

કજીઓ (ના) ટંટો.

મૂકાવી (ફિ) મેલાવી.

લાવીશ (ફિ) આણીશ.

વહેલી (વિ) જલદી.

પાઠ ૧૮ મો.

છોટીઓ=નાનો ભાઈ.

નાનું (વિ) નાદાન.

ખાળક (ના) અચ્ચું.

મેલાય (ફિ) મુકાય.

ટખાય=જણાય.

બાણો (ના) બાણીઓ,

કીઠલો, (બેઠેનનો

છોકરો) (બાણેજ).

આટલી (વિ) આવડી.

વાર (ના) વખત, દેર.

તેડવા (કિ) ખોલાવવા.	સામઢું (વિ) ઝોકીવારે.	ખીખમઝે=ચીડવામઝે.
રોતો (કૃ) રડતો.	નીકળ્યો (કૃ) બહારઆ- વ્યો.	પાઠ ૨૨ મો.
કામ (ના) ખપ, જરૂર.	ગાગર (ના) થડા કરતાં	કામકાજ (ના) ધંધો,
હજી (અ) અત્યાર સુધી.	મોઢું વાસણુ.	રોજમાર.
અલી (ના) છોકરીને	મૂઠો (ના) આચકો.	સાંધા (ના) કઢકા.
નામ દીધા વગર	સાંકડું (વિ) નાનું.	દરજી (ના) મેરાઈ, સુધી.
ખોલાવવું તે.	અટકી (કૃ) ધલાઈ.	કલમ (ના) લેખણુ.
પાઠ ૧૯ મો.	જણુ (ના) માણસ.	કોદાળી=ચાંચવા જેવું
નિશાળીખા (ના) નિ.	પડતાં મૂક=પાછા નાંખ,	ખોદવાનું હથિયાર.
શાળમાં શીખનારા	રહેવા દે.	ખિચારો (વિ) આપડો.
છોકરા.	ઝટ (અ) જલદી, તુરત.	ધોખી (ના) ભૂગડાં
ફૂદાવતી (ના) ફૂદકારા	પેઠે (અ) માફક.	ધોનાર.
મારતી.	ફેરે (ના) વખતે.	અક્ષર (ના) હરફ
લાકડી (ના) ડંગોરી.	છેલીવારે=આખરે.	મજૂર (ના) વૈતરો,
બણેલાં (કૃ) શીખેલાં.	ભગાર (વિ) જરા.	હેલકરી. [ઓ.
પરીક્ષા (ના) તપાસ.	બણવામાં=શીખવામાં.	ખાઈડીઓ (ના) બધરી.
ધનામ=સરપાવ, ખુ-	પાઠ ૨૧ મો.	સૂતર (ના) રૂને કાંતીને
શીથી કંઈ આપવું	સાત પૂછડીઓ (ના)	લાંખા કાચા દોરા
તે.	સાત પૂછડીવાળો.	કરેલા તે.
સાહેબ (ના) શીનોર,	ખાંડો (વિ) પૂછડી ક.	મોતી (ના) મુક્તાફળ.
ટોપીવાળો.	પાઈ ગયલો.	વાળવાં (કૃ) મરડવા.
ખાકીના=રહેલા છોકરા.	ખીજવવું (કૃ) ચીડવવું.	ખપ (ના) જરૂર, કામ
મહેતાજી (ના) ગુરજી	કપાવી (કૃ) વઢાવી.	વળાય (કિ) મરડાય.
જોવા (કૃ) તપાસવા.	હજમ (ના) વાળંદ.	કાંતે (કિ) રેંટીઆ વતી
પાઠ ૨૦ મો.	ચીડવે (કિ) ખીજવે.	લાંખા તાંતણાં કરે.
ઉતાવળ (ના) તાકીદ.	ખેટા (ના) દીકરા, છોકરા.	પાઠ ૨૩ મો.
અધ્યા (અ) છોકરાને	ખીજવ્યાથી (કૃ) ચી-	ધ્યાન (ના) ચિત્ત, મન.
નામ દીધા વગર	ડબ્યાથી.	પાંસરા (વિ) સીધા.
ખોલાવવો તે.		ફેરો (કિ) ચાલો, હરો.

વેળાસર (ના) વખતસર.	કદી (અ) કદાચ.	રૂડી (વિ) સારી.
માયા (ના) હેત.	ખોટું (વિ) ખરાબ.	પેર (અ) રીતે, પેઠે.
મન (ના) ધ્યાન, ચિત્ત.	ફરીને (અ) હવે, પછી.	ગુરૂની (ના) મેહેતાજીની.
વઢવું (કિ) લઢવું.	છૂટી (ના) રજ.	ચોડી (ક) લગાડી.
બૂલ (ના) ચુક, મહેલત.	પાઠ ૨૪ મો.	શિક્ષા (ના) શિખામણ.
પાઠ (ના) ધડો.	નિત્યે (અ) રોજ.	સમજો (કિ) ધ્યાન
લજીવો (કિ) શીખવો.	નીસરી (ક) નીકળી.	આપો.
ખતાવે (કિ) દેખાડે.	ચિત્ત (ના) ધ્યાન, મન.	પાંસઈ (વિ) સીધું.

(કવિતાંની સંમજુતી). (૩).

ભાઈઓ તમારે રોજ નિશાળમાં જવું, ને ધ્યાન રાખીને લજીવું ને મેહેતાજી આપણે. કાયદાની વાત કહે, તે બધાએ સારી રીતે માનવી. (૧). તમે રમતમાં ચિત્ત નહિ રાખો, ને વાત કહું તે સારીપેઠે સમજો. નિશાળમાંથી જે વારે છૂટી થાય ત્યારે ત્યાંથી નીકળી પાંસરા ઘેર ચાલ્યા જવું. (૨).

પાઠ ૨૫ મો.	સારી (વિ) મજની, નળીઆં (ના) છાપરાપર
વિઆવાની (ક) જણ- વાની.	વાંચવા લાયક. ઢાંકવાનેસાઈ માટીના
ગાડીવાળો (ના) ગાડું	ગામ (ના) જ્યાં થોડાંક બનાવેલા નળના એ
ઢાંકનાર, ગાડી ચલા- વનાર.	ધરની વસ્તી હોય તે. ભાગકરી પકવેલા તે.
રોકીને (ક) ઘેરીને.	ઊઠ (કિ) ઊભી થા. કોપરાં (ના) ટોપરાં.
નીચે (અ) હેઠળ.	મૂર્ખ (વિ) એવકુફ. ભીંતો (ના) કાદવનો કરો.
વિચાર્યું=ધાર્યું.	ગઠાડી (કિ) ઉભી કરી. છાપું (કિ) બનાવ્યું.
રસ્તો (ના) માર્ગ, વાટ.	પાઠ ૨૬ મો. દાણા (ના) અનાજ.
ઠેકાણું (ના) જગો, મુકામ.	શેરડી (વિ) ગળ્યા રસ- માર્ગ (ના) રસ્તો.
ખિચારે (વિ) આપડે.	નો સાંઠો. છાપડું (ના) ધરનું ઢાંકણ.
	ટોપલી (ના) વાંસની. કાઠીને (ક) બહાર
	છાલનો નાનો ટોપલો. આણીને.

ભારો (ના) મોટી ભારી.
કનેથી (અ) પાસેથી.
ધણી (ના) માલીક, શેઠ.
દાંડા (ના) સાકટા.
ટોપરાં (ના) કોપરાં.
વિઆઈ (કિ) જણ્યું.

પાઠ ૨૭ મો.

કમાડ (ના) ખારણા.
ભીંતરડી (ના) ભીંત.
ઉધાડશો=ખુલ્લા કરશો.
છાયાં (કિ) ઢાંક્યા.
કેરાં (અ) નાં, તણાં.
રખડવા (કૃ) રજળવા.
ખારણાં (ના) કમાડ.
આડું (વિ) ઉધું, વાંકું.
વારીને (કૃ) દધને.
વણે (ના) હાલ, હવાલ.
ચરવા (કૃ) ચારો ખાવા.
આમ (અ) આવી રીતે
ઉધાડો (કિ) ખુલ્લા
કરો.

પાઠ ૨૮ મો.

અમથી=ખોટી, જુઠી.
ખહાર (અ) ખારણે,
(ધરથી વેગળું)
આડું=કેંધી સમજનું.
આવડતું (કૃ) જણતું.
રજળવા (કૃ) રખડવા.
સુખી (વિ) સુખીઆડું.

જોડેલી (વિ) બનાવેલી.
ખરી (વિ) સાચી.
ખનેલી (કિ) થયેલી.
સમજ (ના) અક્ષત.
દુઃખ=વીપન, આપદા.

પાઠ ૨૯ મો.

રાતો (વિ) રડતો.
સતારમાં (ના) વાહા-
ણમાં.
નહોર (ના) નખોરીઆં.
પહોળું (વિ) ઊંધાડું.
ચોપડ્યાં (કિ) લગાડ્યાં.
તાણતો (કૃ) ખેંચતો.
ભેંકડો (ના) મોટે સાદે
રડવું તે.

લાહે (ના) આગ, અગન.
સરખી (વિ) બરાબર.
ખળવા=અગન ઉઠવા.
મટી (કિ) જતી રહી.
મૂકી (કિ) મેલી, છોડી.

પાઠ ૩૦ મો.

તાંખું ૧ (ના) ધાતુનાં
પિતળ ૧ નામ.
તાંખાકુંડીઓ (ના) પાણી
ભરી રાખવાનું એ
કડાનું વાસણ.
ધોળશપર (ના) સફેતી
ઉપર.
અથડાય (કિ) અફળાય.

માંજેલાં (કૃ) અજવાળે-
લાં, ચોખ્ખાં કરેલાં.
સાયવવાં (કિ) સંભા-
ળવાં.

ગરમાં (ના) રાંધેલું
ઢાંકી મુકવાને મોટા
વાડકા જેવા વાસણ.
ગોભાય (કૃ) ખાડો પડે.
ચળકતાં (કૃ) ઝળકતાં.
લાલ (વિ) રાતાં.
કથરાટ (ના) થાળીજેવું
છાછરું પણ તેથી
મોડું કોરણવાળું
વાસણ.

લોટા (ના) કળશીઆ.
જણાયછે=દેખાયછે.
તપેલાં (ના) પાતેલાં.
લોટીઓ=કસલીઓ.
કાંસુ (ના) એક જતની
બરડ ધાતુ.

ભોંય (ના) જમીન.
કદાચ (અ) કોઈ વખત.
કુટી (કૃ) ભાંગી.

પાઠ ૩૧ મો.

નાનીશી (વિ) નાનીસ-
રખી.
પોતડી (ના) ઘોતડી.
પિછોડી (ના) ખાંધે
નાંખવાનું લૂગડું.

હીરકારી (વિ) રેશ- મની કારની.	હોય તે પાછું મોમાં લાવી આવવું.	પાઠ ૩૩ મો. ગુણુ (ના) કાયદો, ખુખી.
હલકી (વિ) થોડી કી- મતની, થોડા વ- જનની.	માખણુ (ના) છાશ ઉપ- રની તરી.	આધાર (ના) આશરો.
જમદાની (ના) એક જતનું ઝીણું બુટી- દાર લૂગડું.	ખરીઓ (ના) પગનાં તળીઆનો કંઠણુ ભાગ.	અગણિત (વિ) ગણાય નહીં તેટલા, (ધ- ણાજ.
ફાટેલી (વિ) ચીરાયલી.	હલાવે (ક્રિ) હીલવે.	પશુ (ના) ચોપગાં જનવર.
અંમરખી (ના) નાની ડગલી.	ફાટ (ન) ચીરો.	ખાતે (ના) ખુશીથી.
દીકરો (ના) છોકરો.	ભાવે (ક્રિ) સ્વાદ લાગે	જન (વિ) માણસ.
ગરીબ (વિ) પૈસાવગરનો.	ખમે (વિ) ખે.	જન્મની (વિ) અવતરતી.
ધોતી (ના) ધોતડી.	ચરેછે (ક્રિ) ધાસ ખાયછે.	પંખી (ના) પાંખવાળા
ખમે (ના) ખાંધ ઉપર.	આવવું (ક્રિ) દાંતેવતી	પશુ. [ભાયડો.
નામાં (ના) નામ	બચરડવું.	નર (ના) માટીડો.
શીખીશ (ક્રિ) ભણીશ.	ધી (ના) માખણને તા- વીને બનાવેલું તે.	સુખદાતા (વિ) સુખ આપનાર.
માટે (અ) કાળે વાસ્તે.	શી શી (વિ) કર્મ કર્મ?	નાર (ના) ખાયડી, બધરી.
પાઠ ૩૨ મો.	મથાળે (ના) ઉપર, ઉપ- લા ભાગ પર.	દેહે (ક્રિ) આપેછે.
વાગોળવું (ક્રિ) ખાધું	ચિત્ર (ના) છખી.	ધણું કરી (અ) સોવસા, મુખ્ય કરીને.

(કવિતાની સમજૂતી). (૪).

ગાયમાં ખુખી ધણી છે, ને તે બધાને સુખ આપનારી કેહેવાય. વળી તે હઠીં દૂધ સૌ આપેછે, ને તે બધા માણસો ખૂશીથી ખાય છે. (૧).

પશુ, પક્ષી, ભાયડા, ને ખાયડી બધાને જન્મ થતી વખત જુઓ તો; તો ધણું કરીને ધી ને દૂધ એજ જીવને આધાર આપે છે. (૨).

પાઠ ૩૪ મો. દૂધપાક (ના) દૂધમાં ચોખા ખાંડ નાંખી રાં-

ધીને કરેલો પાઠ.	પડેલી (કૃ) પડી ગયલી.	પાઠ ૩૭ મો.
ચાસણી (ના) ઊનું કરી	માન્યું (કિ) કબૂલ કર્યું.	દીકરાની (ના) ડોકરાની.
ચીકાસ લાવવી તે.	ટેવ (ન.) આદત, ખો.	વાળું=રાતનું ભોજન.
ખૂંડું (ના) ઘોઝેલી ખાંડ.	વેળા (ના) વખત.	વઢવું (કિ) લડવું.
ઠારે=ઠંડકથી કઠણ કરે.	પાછ (ના) પછ.	પહેલાં (અ) અગાઉ.
વળોવે (કિ) બેહાથેઘોળ.	દીડી (કિ) જોઈ.	શરમાયો=લજવાયો.
માવો (ના) દૂધને બાળીને	ખોટી (વિ) ખરાબ,	સોંપ્યો (કિ) હવાલે કર્યો,
લોચા જેવું કરેલું તે.	નહારી.	તપાસી આપ્યો.
ખડખાં=ઠેબલા, ગઠા.	પાઠ ૩૬ મો.	હવાલ (ના) હાલ.
તાવીને (કિ) ઉનું કરીને.	પાવલી (ના) ચાર આ-	તેડાવીને (કિ) ખોલાવીને.
પેંડા (ના) માવામાં	નાનો સરકારી છા-	વાત (ના) હકીકત, ખીના.
ખાંડ નાંખી ગોળી	પનો રૂપાનો શિક્કો.	પાઠ ૩૮ મો.
વાળેલી તે.	માનવું (કિ) કબૂલ ક-	જૂઠું (ના) જૂઠી વાત.
જમીનજય (કિ) અંધાર્ધ	રવું.	સાચ (ના) સાચી વાત.
જય.	ચોરી (ના) છાના માના	કદી (અ) કોઈ વખત.
લોચો (ના) લોટો, લપકો.	લીધી, કંઈ ચીજ	ઉપાય (ના) ઇલાજ.
રોંધીને (કૃ) બાંધીને.	છુપી રીતે લેવી તે.	પાપી (વિ) દુષ્ટ, નહારો.
બેળીને (કૃ) મેળવીને.	કાગળ (ના) તાવ.	રનેહ (ના) હેત, પ્રીત.
ખટાશ (વિ) ખાટીચીજ.	લટકાવી=ટીંગાવી.	દેહ (ના) શરીર, કાયા.
પાઠ ૩૫ મો.	કોટ (ના) ડોક, ગળું	રાચે (કિ) ખુશી થાય.
જૂઠો (વિ) લખાડમાણસ.	કળેતી (ના) ગેરઆબર.	શોભે=સારી દેખાય.
લેખણ (ના) કલમ.	છાનું છાનું=ગુપ્ત ચુપ.	જગપતિ (ના) જગતનો
સંતાડીને (કૃ) છુંપાવીને.	કોઈ નહીં જણે તેમ.	બનાવનાર, ઇશ્વર.
છાનામાના (વિ) કોઈ	પકડાઈ (કિ) ઝલાઈ.	પૂરો (વિ) ખરાબર.
નહીં જણે તેમ.	ચોડીને (કૃ) ચોટાડીને.	સુખ (ના) ચેન, મજ

(કવિતાની સમજૂતી). (૫).

જે માણસ જુદું બોલે છે, તે ખરાબર પાપી છે. તે માટે જ્ઞાના છોકરાઓ એવું કામ તમે કરો નહીં.

સાચું બોલવામાં મળું સુખ છે. સાચાથી બધાનું હેત વાહાલ વધે છે. તેમ સાચાથી જગતનો બનાવનાર જે ઈશ્વર તે પણ ખુશી થાય છે, ને તેથી આપણું શરીર પણ સાચું દેખાય છે. (૨).

પાઠ ૩૯ મોઃ
 મેવો (ના) દરાખ ચા-
 રાણી પસ્તા બ-
 દામ તેમજ જાણુ
 કેરી જમરખ વગેરે
 ફળ.
 ગાંધીની (ના) નેસ્તીની.
 બદામ (ના) એક જાતનો
 ઠળીઆનાળો મેવો.
 દુકાન (ના) બજારમાં માલ
 વેચવાનું ઠેકાણું.
 ઓળખીતો (ના) પી-
 છાનવાળો, જાણીનો.
 દરાખ (ના) લીસો મેવો.
 કાણુ (ના) મેવાનું નામ.
 વાટી (ના) કોપરાના
 ગોટાનું અડધીજી.
 મમફળી (ના) મમની
 શીંગ (વિલાતી શીંગ)
 ખજૂર (ના) ખજૂરીનું
 ફળ.
 મામા (ના) માના બાઈ.
 ચારાણી (ના) મેવાનું નામ
 બતાવી (કિ) દેખાડી.
 બાણીઆ (ના) બાણી.

ખારેક (ના) સુકાયેલું
 ખજૂર.
પાઠ ૪૦ મો.
 વાર (ના) અઠવાડીઆ-
 નો દિવસ, વખત.
 ચંદ્રમા (ના) ચાંદ, ચાંદો.
 સરસ્વતી (ના) બજુતર,
 સારદા, વિદ્યા.
 દિવસ (ના) દાહાડા.
 વિદ્યા (ના) બજુતર.
 રવિવાર = સુરજનો વાર.
 સોમવાર (ના) ચંદ્રમા-
 નો વાર.
 કુડે (અ) પછી, પૂઠે.
 ગુરુવાર (ના) બેરપતવાર
 મૂકેછે (કિ) બેસાડે છે.
 સરખા (વિ) બરાબર.
 ચાલ (ના) રીત, ધારો
પાઠ ૪૧ મો.
 જળરી (વિ) જોરાવર.
 વહાણમાં = સવારમાં.
 માંસ (ના) ગોસ.
 ચચાર (વિ) ચાર
 ચાર.

કીડા (ના) લાંબાજીવડા.
 કુદતા (કુ) ઠેકડા મારતા.
 ડોલતો (કુ) ધૂણતો,
 લેહેકાતો
 જનાવર (ના) જાનવર.
 સાંજ (ના) દીવા બતી-
 નો વખત, સંધ્યા-
 કાળ.
 લાંઠ (વિ) લુચ્ચો.
 માળો = પક્ષીનું રહેઠાણ.
 અનાજ (ના) દાણો.
 મુએલાં = મરી ગયલાં.
 ફાડી (કુ) ફેલી, બાંગી.
 નસાડે (કિ) હાંકી મૂકે.
પાઠ ૪૨ મો.
 બાળો (કિ) જુઓ.
 કાગ (ના) કાગડો.
 પાંખાળો = પાંખવાળો.
 રાગ (ના) ગાવાનો સોર.
 રૂપાળો (વિ) સારો.
 શામિતો.
 ચોપે = ઉતાવળા થઇને.
 ચાહે (કિ) ઇચ્છે, માંગે.
 હજુવા (કુ) મારવા.
 જલદી (અ) તુરત, ઝલ.

ચતુર (વિ) ડાહ્યા. | કાય (વિ) કાઈ. | ચેતી (કૃ) જણી, સમજ

(કવિતાની સમજૂતી). (૬).

સાંજે જમ સુવા સાર માળા બાંધવા બેઠો, એવા એક કાગડને જોયો; તે બે પાંખવાળા બોલતો હતો, પણ તેનો રાગ સારો નહિ હતો. (૧).

કાઈ માણસ હાથમાં કાંકરો લઈને તેને સુપડાથી તાકીને મારવાનું કરે તો તે અચળ જાત મનમાં જણીને તુરત ઊડી જાય છે. (૨).

પાઠ ૪૩ મો.	પાઠ ૪૪ મો.	રહેવાનું.
સગાં (ના) સગાંવાહલાં.	જમાઈ = છોકરીનો વર.	દીકરી (ના) છોકરી.
પિતરાઈ (ના) કાકાના	સંપસંપીને (કૃ) હળી-મળીને	વરવહુ = ધણીધણીઆણી
વંશના, કુટુંબી.		પાઠ ૪૫ મો.
સાળીઓ = વહુની બહેનો	સાવકાં (વિ) આપ એક	કાપડ (ના) કપડાં, લૂગડાં.
મોળાઈ (વિ) મોસાળ	ને મા જુદી તે,	મોટું (ના) મોટું બ-
તરફના.	ઝોરમાઈ.	જાર.
બનેવી (ના) બહેનનો	વેવાઈ (ના) છોકરી કે	ફડાબું (કિ) ચીરાબું.
વર	છોકરાનો સસરો.	ખાદી (ના) એક જાતનું
મત્રીજો (ના) માઈનો	ઝોરમાઈ (વિ) સાવકો.	જડું કપડું.
છોકરો.	વેવાણુ (ના) છોકરા કે	દોશીવાણીઆ (ના) કા-
માસો (ના) માશીનો વર.	છોકરીની સાસુ.	પડીઆ, લૂગડાં વે-
માણેજ (ના) બહેનનો	સગાં (વિ) એક મા	ચનાર.
છોકરો.	તથા એકજ આપ-	વાણોતર (ના) ગુમાસ્તો.
ફૂઓ (ના) ફોઈનો વર.	ના પેટના.	ખાસ્તો (ના) એક જા-
વર (ના) ધણી, ભરથાર.	ફૂંધમાઈ (ના) આંગળી-	તનું કપડું.
વહુ (ના) બાવડી.	આત, કોઠાઈ.	સેલું (ના) કસબના છે-
સાળો (ના) વહુનો માઈ.	બનવું (કૃ) હળી મળીને	ડાવાણુ લૂગડું.

હાઠ (ના) અઝર, દુકાન.
જનમ (ના) ખીજાવ-
વાનુ સાઈં ગિયું પા-
થરણું.

કાળે (અ) વારતે.

પાઠ ૪૬ મો.

મહિના (ના) ૩૦ દહા-
ડાની મુદત.

દીવાળી (ના) વર્ષનો છે-
લ્લો દહાડો, (આસો-
વદ અમાસનો દિ-
વસ.)

રામનવમી (ના) રામ-
જીનો જન્મ દિવસ
ચૈત્ર સુદ નોમનો દ-
હાડો. [મોસમ.

શિયાળો (ના) ટાઢની
ઉતરાણ=મકરશંક્રાંતિ

અખાત્રીજ (ના) તેહેવા-
રનો દિવસ, વૈશાખ-
સુદ ત્રીજનો દહાડો.

ગિનાળો (ના) તાપની
મોસમ. [રિતુનું નામ.

વસંત (ના) રાગનું નામ,
વરસ (ના) સાલ, (બાર
મહિના).

ટાઢ (ના) ઠંડ, હીમ.

પર્વ (ના) તેહેવાર.

દેવદીવાળી (ના) ઠાકોર-

જીની દીવાળી. (કા-
રતેક સુદ ૧૧ નો
દિવસ). [પછી.

ત્યાર કેડે (અ) ત્યાર-
વસંત પંચમી (ના) વ-
સંત રતુ ખેસવાનો
દિવસ (માહ સુદ
પાચેમ).

પાઠ ૪૭ મો.

ચોમાસું (ના) વરસાદની
મોસમ. (જેઠ, આ-
પાડ, શ્રાવણ ને બા-
દરવો એટલા ચાર
મહિના.)

પજ્જીસણ (ના) શ્રાવણનો-
કોનો તેહેવાર, (શ્રા-
વણવદ ૧૧ થી બા-
દરવા સુદ ૪ સુધી.)

ગોકળ આઠમ (ના) શ્રી-
કૃષ્ણનો જન્મદિવસ
(શ્રાવણ વદ ૮).

શ્રાવણ (ના) હિંદુના વર-
સનો ૧૦મો મહિનો
પખવાડીઁ (ના) પંદર-
વાડીઁ (પંદર દહા-
ડાની મુદત.)

ગણપતિચોથ (ના) ગ-
ણપતિનો જન્મદિ-
વસ, દમડા ચોથ

બાદરવા સુદ ૪).

વરસાદ (ના) મેઘ, મેહ.
શરાધીઆં (ના) મુઝે-
લાંની ક્રિયા કરવાના
તેહેવારો (બાદરવા
વદ અમાસ સુધીના
૧૬ દહાડા.)

તિથિ (ના) રોજ, મીતી.

ઉતરતાં (કૃ) પુરા થતાં.

દશરા=વિજય દશમી,
(આસો સુદ દસેમ.

દીવાસો (ના) મોટો તે-
હેવાર તે સો પરખ-
નો માસો એ દિવ-

સથી બધા તેહેવારો
શર થાયછે, (આ-
પાડ વદ અમાસનો
દિવસ.)

મેળા (ના) તમાશા.

પાઠ ૪૮ મો.

વાગ્ગ (ના) રાગ કાઢ-
વાના પંત્રો.

વરધોડો (ના) વર પરણવા
જતી વખતનો વાગ્ગ
ઢોલ સાથેનો રસા-
લો.

દેવળ (ના) ઢેરું, મંદીર.

નાદ (ના) અવાજ.

સરણાર્ધ (ના) પીપી.

તત્તુડાં (ના) રણુશી- ગડાં.	પાનસોપારી (ન) તં- બોળ ને ફેફળ.	ધસવા (કિ) ચોળવા.
ઝાંઝ (ના) તાસાં, કિર- તાલ.	કંસાર (ના) મોટી લાં- પસી.	જૂઓ (ના) માથામાં કોડીના જેવા ઝીણા જીવડાં પડે છે તે.
નગારાં (ના) ઢોલ.	અડાડયો=અડકાડયો.	મસળવું (કિ) ચોળવું.
ઝમકારો (ના) રણુકો.	ઠઠી (ના) છાસને ઉકા- ળીને માહે. મીઠું	ગંદાં (વિ) ગોળ.
જૂંમળ (ના) લાંબું વાળું.	મરચું ને અળધ નાંખેલી તે.	સાળાં (વિ) સારાં, સુખી.
કુંડાળું (ના) ચકરકું.	જમવાનું (ના) જમણુ, બોજન.	ચોખ્ખાં (વિ) સાફ.
ધડીઆળ (ના) વખત જણવાનો સંચો.	મળ (ના) લેહેજત.	પાઠ પઠ મો.
પખાળ (ના) મરદંગ.	તેડયો (કુ) બોલાવ્યો.	ઉપણે (કિ) વા ઢેઢક- સ્તર કાઢે, ઝાડકે.
વાહવા (અ) ઓહો !	મડ્યો (કિ) મચ્યો.	તાપ (ના) ગરમી.
ઢોલ (ના) મોટું ન- ગારું.	પાઠ પઠ મો.	લૂઓ (ના) લોહો, લ- ચકો.
શુદ્ધ (ના) અવાજ.	ચોખ્ખાઇ (ના) સુધ ડાઇ.	પાકવું (કિ) નીપજવું.
પાઠ ઠટ મો.	ઉતારવી=સોરી કાઢવી.	ઉપલાવીને (કુ) ફેરવીને.
જન્મગાંઠ (ના) વરસ ગાંઠ, જન્મદિવસ.	સાપુ (ના) મેલ કાઢ- નારી ચીજ.	ફલેટું=ઠીકરાની તાવી.
વરસગાંઠ (ના) શાલ- ગીરી, જન્મતિથી, જન્મદિવસ.	દાતણુ=આવળ કે આવ- ળની સોટીનો કકડો.	લોઢી (ના) લોઢાની તાવી.
રાષ્ટતાં (ના) દહીંમાં કેળાં દુધી ચીખડાં વગેરે સમારીને નાંખી લચકા જેવું કરી મેળવેલું તે.	શરીર (ના) દીલ, અંગ.	ખેડવું (કિ) જમીન પો- ચી પાડવી.
ખીડાં (ના) પાનની ખીડી.	ગૂમડાં (ના) મોટાફોલા ગિલ (ના) મોઢામાનું વાસ મારતું વાસીયુક. ફિકર (ના) ચિંતા.	શેકવું (કિ) ખર્ચ કરવું.
	કાઢ (ના) સળા, ફેલા.	વાવેછે (કિ) રાપેછે.
	ગંધાય (કિ) વાસ મારે.	ગિગી (કુ) ફૂટી
		કાચું (વિ) રાખ્યાવગરનું.
		લોટ (ના) આટો.
		ધડેછે (કિ) ટીપેછે.
		મેર (ના) બાજુ તરફ.
		લાલ (ના) રંગીલા, રંગલા.

(કવિતાની સમજૂતી). (૭).

દૂધ ને રોટલો (દૂધમાં ચોળાને) નું દહીં ને ભાત દહીંમાં ભાત નાંખીને, વળી લાડવા ને વાલ મારા લાલ ખાઈ જાયો.

પાઠ ૫૨ મો.	પેટ ભરીને=ધરાધને.	પાઠ ૫૪ મો.
ભલા (વિ) સારા.	પાઠ ૫૩ મો.	રંજડ (ના) તોફાન.
ઢીમણું (ના) ઢીમું, ઢેકો.	કાતરી (કિ) કરડી.	દીવટ (ના) જોત, બત્તી.
હીંચકા (ના) ઝોલા.	લોક (ના) માણસો.	ધાડ(ના)લુટારાની ટોળી.
ગભરાવું (કિ) અકળાવું	સંતાઈ* (કૃ) છુપાઈ,	કપડાં (ના) લૂગડાં.
કાણી(ના)હાથનુંહીંચણું.	ભરાઈ.	ખાસાં (વિ) મળનાં.
વારો (ના) વખત	ચંચળ (વિ) હોંશીઆર.	હુપાય (ના) ધલાજ.
બઝાડીને=વળાડીને.	તરત (અ) જલદી, ઝટ.	મિની (ના) બિલાડી,
ખસેડ્યા=આધાર કર્યા.	સર્વે (વિ) સધળા, બધા	મંજરી.
ધરાવું (કિ) પેટ ભરીને	ફૂંકતો (કૃ) ફૂક મારતો.	પાર (ના) છેડો.
ખાવું, તરપત થવું.	ખૂણે ખોચરે=દરમાં.	વધ્યા (કિ) વધી ગયા.
આધો (વિ) દુર, વેગળે.	ભોંય=જમીન, ધરતી.	પકડ્યા (કિ) ઝાલ્યા.
સામું (અ) તરફ.	દીઠામાં (કૃ) જોવામાં.	માંડે (કિ) મચાવે.
દયા (ના) મહેર, રહેમ.	જળરા (વિ) જોરાવર.	ગડબડ (ના) ગડબડાટ
હીંચકા (ના) હીંચકા	ઝાલવા (કૃ) પકડવા.	કરતી.
ખાતા.	કશું (વિ) કાંઈપણ,	કરડી (ના) કાતરી.
વેગળા (વિ) આધો, દુર.	જરા.	મહા (વિ) મોટું, બહું.

(કવિતાની સમજૂતી). (૮).

હંદરો હારખંધ વધી ગયા, તેમાં ફેટલાક ઝાલ્યા પણ પાર આવ્યો નહીં; જેમ લુટારાની ટોળી કેમ આવે તેમ તેઓ રાતે તોફાન મચાવી રહે છે. (૧).

તેઓ મળનાં ઢીમતી લૂગડાં કરડી ખાય છે, ને દીવાની દીવેટ લઈ જાય છે; એને પકડવાનો એકે હુપાય નથી, પણ જો બિલાડી મળે તો મોટું સુખ થાય (તે જીંદગીને પકડી લે). (૨).

પાઠ ૫૫ મો.
પાંદડાં (ના) પાતરાં.
સાંભરેછે (કિ) યાદ આ-
વેછે.
આપડી (વિ) ખીચારી.
ઝોઢવું (કિ) શરીર પર
ઠાંકવું.
વાળ=આશ, નીમાળા.
ભૂલી (કિ) વીસરી.
ભૂલશો (કિ) વીશરશો.
દીલ (ના) શરીર, અંગ.
પાઠ ૫૬ મો.
આંચળ (ના) થાન, ધાઈ.
ધાવણા (વિ) નાના, દૂધ
પીતા.
જોર (ના) અળ, શક્તિ.
કરેડવા (કૃ) અચકું ભરવા.
વગર (અ) પિના, શી-
વાય.
આખલા (ના) ગોધા.
ઝેટલા માટેજ (અ)
એને વાસ્તેજ.

કર્ચા (કિ) બનાવ્યા.
પાઠ ૫૭ મો.
ઝાડપાક્ષો (ના) ઝાડ-
ના ઝીણાં પાતરાં
તથા છોડ વગેરે.
કૂવો (ના) ઉંડો ખોદી
કાઢેલો વેહેતો ઝરો.
નદીઓ (ના) મીઠા પા-
ણીનો ધોધ* પર્વત-
માથી નીકળેલો તે
વાવ (ના) પગથીઆ-
વાળો પોહોળો ઉત-
રવાનો કુવો.
મોળું (વિ) મોળાસ પડતું.
મીઠું (ના) નીમક
(મીઠાસ વાળું)
ખાંડું (વિ) મીઠાના
સ્વાદ જોવું.
જીવેછે (કિ) ટટાર રહેછે.
બરેલાં (કૃ) ભરપૂર.
જોધએ તેટલું=કામજોગ,
અપ જોટલું.

પાઠ ૫૮ મો.
લખોટી (ના) લાખની
ગોળી, મંજી.
ઠરે (કિ) સાખીત થાય.
છાનોમાનો (વિ) ગુપચુપ.
ગમે (કિ) સાંઝે લાગે.
ચોરવું (કૃ) કંઈ ચીજ
છાનામાના લેવી તે.
ભૂલી ગયો (કિ) વિ-
સરી ગયો.

પાઠ ૫૯ મો.
મહીપતિ (ના) રાજ.
પસ્તાય (કિ) દલગીર.
થાય.
પાછળથી=પછવાડેથી.
ચાહન (વિ) ખુલી, જાહેર.
ઝલાય (કિ) પકડાય.
નર (ના) માણસ.
સમજી (કૃ) જાણી.
ખાંધી મારે (કિ) ફટકા-
નો માર મારે.

(કવિતાની સમજૂતી). (૯).

ચોરીમાં સુખ સમજીને જે માણસ કોઇને ત્યાં ચોરી કરીને આવે;
પછી ચોરીથી થતું દુઃખ જ્યારે જુએ છે ત્યારે મનમાં બણો અફસોસ
કરવા માંડેછે.

જ્યારે ચોર ઝલાયછે, ત્યારે ચોરી ઉધાડી થાયછે, પછી રાજ કે હાકેમ

તેને બાધીને ફટકાનો માર મારે છે, ત્યારે તેની છેક બેહુરમત થાય છે (આખર જતી રહે છે). (૨).

પાઠ ૬૦ મે.

આગણું (ના) આરણું,
આરણી આગળની
જગો તે.

અજવાળું (ના) ઉ-
જાશ.

પરશાળ (ના) પેહલા
ખંડની ભોંય તળી-
આની જમીન.

પછીત (ના) પછવાડેની
ભીંત.

ચોક (ના) ખાળ.

ઑટલો (ના) ધરના
આગણા આગળ
ઉંચી બેસવાની જ-
ગો કચેલી તે, મોટી
ઑટલી.

છીંડી (ના) ખડકી,
કરા (ના) દીવાલ,
ભીંત.

મેડો (ના) માળ.

અગાશી (ના) ધાલું.

ઑરડો=મોટી કોટડી.

સાંભળો (કિ) ધ્યાનમાં

ભાષાડી (વિ) ખુલી. [લિ].

કચેલી (ક) બનાવેલી.

પાઠ ૬૧ મે.

રસોડું (ના) રાંધણી.
અંધાં=ઉભસ નહિતે.

બારી (ના) માલ ઉપ-
રના ભંડારનાં આરણા.

ગોખલા=નાના હાટડા.

ભંડારીઆં (ના) હાટડાં.

રસોઈ (ના) રાંધવાનું.

ધૂમાડીઉં (ના) ધુમાડો

જવાનો રસ્તો કાઢે-
લો તે. ચીમની.

તાકાં(ના)મોટા ગોખલાં.

પાણીઆં (ના) પા-

ણીનાં બેડાં મૂકવા-
ની ઑટલી.

ધૂમાડો (ના) ધૂણી.

ચોકડી(ના)મોટો ખાળ.

તાળું (ના) પેટી અંધ

કરવાનું હથિયાર.

ટાંકાં (ના) વરસાદનું

પાણી ભરી મુકવાંના

છો અંધના ઉડા કૂવા.

ગોટાય (કિ) ધેરાય.

છો(ના)મરડીઆ કાંકરા-

ને ભઠીમાં પકવેલા તે.

દાદર(ના) ભાકડાના પા-

ટીઆંની સીડી.

ઑટલી=નાનો ઑટલો.

જળી (ના) સળીઆ જ-

ડેલી નાની બારી.

ઝીલવું(કિ) પડતુ સાહવું.

નીસરણી (ના) વાંસકે

વળીનો દાદર.

ગામડું (ના) નાનું ગામ.

પાઠ ૬૨ મે.

કૂકડી (ના) મરઘી.

ખરખડ=અફળાએ.

વહાણું (ના) સહવાર.

છેડવું (કિ) અડકવું.

દીપે (કિ) સારો દેખાય.

માંજર(ના) માથા પરની

લટકતી ચામડી.

ભાત ભાતના (ના) જ-

ત જતના.

પીછાં (ના) પીછ.

સેવે (કિ) સામવે.

ઊકરડા (ના) ખાતર

વાળી જગો.

ખીકણુ=નરમ, પોચો.

ધંધો (ના) રોજગાર.

ખોતરવાની (કુ) ખણુ-

વાની, ખોદવાની.

ધસવું (કિ) આગળ દો- ડી આવવું.	પાઠ ૬૩ મો.	ચટકા (ના) ડંખ.
વળગવું (કિ) બાઝવું.	સાપ (ના) ઝેરી જનવર.	છોલાયું (કિ) સોરાયું.
જળવેછે=સાચવેછે.	ગણનો (કિ) પત કરતો.	પ્રાણ (ના) જીવ.
કાપર (અ) હેરાન.	વેર=દુસ્મનાઈ, ખાર.	ફેણ (ના) સાપ તથા નાગ.
ફૂંકડો (ના) મરધો.	જીવ (ના) પ્રાણ.	માથુ પોહોળું કરેછે ત.
રૂપાળો (વિ) શોભિતો.	ચગદી (કિ) કચડી.	દર (ના) બાકુ, કાણું.
કુકડુકુક (ના) મરધાનું	લગારેક (વિ) જરા.	પછાડી (કિ) ઝીંકી,
બોલવું, વાસવું.	નાગ=ફેણવાળો સાપ.	અફાળી.
વળગેછે (કિ) બાઝેછે.	નખળા (વિ) કમજોર.	બેગી (વિ) એકઠી.
	છેલ્લીવારે (અ) આખરે.	ઝાઝા (વિ) ધણા, બહુ.

(કવિતાની સમજૂતી). (૧૦).

નખળા પણ ધણા લોકની સાથે કાઠ પણ દહાડો અદાવત રાખવી નહિ કેમકે મોટા કાળા નાગનો, કાડીઓ બધી એકઠી થઇને આવી રીતે જીવ લેછે (જીવો કાડીઓ નખળા પણ ધણી, અને સાપ જખરો પણ એક).

પાઠ ૬૪ મો.	કસ (ના) રસ, તત્વ.	કરમાઇને (કિ) ચીમળાઇ-
છોડવા (ના) નાનાછોડ.	ફળ (ના) લીલો મેવો.	સૂકાવું=કરમાઇજવું [ને.
મૂળીઆં (ના) મૂળ, જડ.	ચરી (કૃ) વણી.	સીંચીએ (કિ) રેડીએ.
વાટ (ના) રસ્તો રાહ.	પથરાય (કિ) ફેલાય.	ટટાર (વિ) સીધા [રેડવું.
થડ (ના) ઝાડનો વચલો	વેલા (ના) જમીનપર	છાંટવું (કિ) છ કોરવું,
ગોળ બાગ.	પથરાતા છોડ.	તાળ (વિ) લીલા.
જીવે (કિ) ટટાર રહે.	આંખો (ના) કેરીનું ઝાડ.	વરસતો (કિ) પડતો.
ઓગળે (ના) પીગળે.	છોડ (ના) છોડવો.	મસ (વિ) ધણી, બહુ.
ડાળાં (ના) ઝાડની	કોહળું (ના) તરકારીનું	લૂલા (વિ) મુરદાલ.
મેટી શાખા.	નામ, શાકનું નામ.	પાઠ ૬૬ મો.
વેહ (ના) કાણું, છીદ્ર.	પાઠ ૬૫ મો.	રીસાળ (વિ) તામશી.
ફૂલ (ના) પુષ્પ.	લીલાં (વિ) ખુબસુરતાં.	રીસાયો (કિ) ચુસ્સેયથો.
વાદળ (ના) આકાશ.	કચરો (ના) મેલ.	ચેન (ના) સુખ, મુજ.

પરસેલી (વિ) ખાવાનું
મુકી તૈયાર કરેલી.

મુદ્દલ (વિ) જરાએ.

મેળો (ના) તમાસો.

મેદના (ના) દુઃખ, પીડા.

ભાંડું (ના) ભાઈ બેહેન-
ના છોકરાં છંયાં.

માલ (ના) જીવ, વીસાત

પૂણે (કિ) લાગે, શાલે.

વીંછી (ના) ઝેરી જીવડો.

ટેવ (ના) આદત.

ખોટું (વિ) માહું ખરાબ.

પાઠ ૬૭ મો.

તખખલાં (ના) તખલાં

છંડાં (ના) ખેદાં.

૩ (ના) કપાસમાંથી

કપાસીઆ કાઢી ના-

ખી જે રહેલું તે.

વસ્તુ (ના) ચીજ.

આખું (વિ) બધું, સધળું.

ચીંચીં=ચીચીઆરી.

રજળીને (કૃ) રખડીને.

ધીમેધીમે (અ) હળવે-

હળવે, આસ્તે.

પાઠ ૬૮ મો.

પાલો=ગ્રીણાં પાતરાં.

સરજ (ના) સૂર્ય.

ઝંઝવાં (ના) ધણા તે-

જથી આંખે ન સુએ-

તે, અધારાં

ગરમી (ના) તાપ.

તેજ (ના) પ્રકાશ, તુર.

નીપજવું (ના) પાકવું.

ધાન્ય (ના) અનાજ.

સવેં (વિ) બધી.

પાઠ ૬૯ મો.

અગાડ (ના) તુકસાન

ગમરાઈ (કૃ) અકળાઈ.

ધાળે=મદદે આવળે.

છેતરવું (કિ) ઠગવું.

સીમમા (ના) ખેતરમાં,

ગામની હદમાં.

આસપાસ (અ) આજુ

બાજુ, ચોતરફ.

ખેતરવાળા (વિ) ખેત-

રના માલીકો.

ખેડૂત (ના) ખેતીકરનાર.

ચારતો (કૃ) ચરાવતો.

અમથી (વિ) ખોટી.

હસવા (કિ) મજાકકરવા.

શરમાઈ (કૃ) લજવાઈ.

ખરેખરો (વિ) સાચો.

સાચી (વિ) ખરી.

ખડું=ખોટું.

છેતર્યા=ઠગ્યા.

પાઠ ૭૦ મો.

ધૂસકું (કિ) ગુરસાથી

જોવું.

લોહીલોહાણ=લોહીઆ-

ળ, લોહી નીગળતા.

પામીએ (કિ) ખમીએ.

બચકાં (ના) ડાહ્યાં

બસવું=ફૂતરાનું ખેલવું.

તૂટી પડવું (કિ) એક-

દમ વળગી પડવું, ધ-

સારો કરવો.

ગરીબ (વિ) અનાથ.

સોખત (ના) સંગત.

ખાપટો (વિ) ખીચારો.

ભૂડાં (વિ) ખરાબ.

પાઠ ૭૧ મો.

પજવીએ (કિ) કાયર

કરીએ, દુઃખ દહાએ.

હળીમળીને (કૃ) સંપર્સ-

પીને, એક દીલથી.

ઉગામીએ=ગિઠાવીએ.

દુખાય=દલગીર થાય.

માહોમાહે (અ) એક

ખીજ, અરસ પરસ,

રાજી થવું=ખુશી થવું.

હેત (ના) ખાર.

રીસાધએ (કિ) ગુરસે

થઈએ.

વહેચી (કૃ) ભાગ પાડી.

સંપસંપીને (કૃ) હળી

મળીને.

પાઠ ૭૨ મો.	પરમેશ્વર=મોટો ઇશ્વર.	જગ (ના) જગત.
ઝગઝગાટ (વિ) ચળકાટ.	ચળકતી (વિ) ઝગકતી.	કોઠી (ના) કોઠાનું ઝાડ.
પૃથ્વી (ના) દુનિઆ.	જીવાત (ના) રહેવાત.	સરજનાર (ના) પેદા.
વહાસો (વિ) પ્યારો.	પાઠ ૭૩ મો.	કરનાર.
ઘોર (ના) ખીયામણું,	મહિમા (ના) લીલા.	તારા (ના) ચાંદરણી.
અંધારું.	કરનાર (વિ) બનાવનાર.	બજવા (ક્રિ) બકતી કરવા.
ગગન (ના) આકાશ.	આમલી (ના) એકમતનું	દેવ (ના) પરમેશ્વર.
જિંઓ (વિ) દુર, ઉપર.	ઝાડ અને તેનું ફળ.	તાડ (ના) તાડીનું ઝાડ.

(કવિતાની સમજૂતી). (૧૧).

લાઠીઓ તમે આ મોટા ઝાડ જુઓ, એમાં સૌથી તાડનું ઝાડ જિંચુ છે, કાઠ આમલી કાઠ આંબો ને કોઈ કોઠીનું ઝાડ પણ હોયછે, ને જુઓ કે તે બધાનાં ફળ જુદા હોય છે. (૧)

જે આ જગતનો બનાવનાર ઇશ્વર છે તે સૂરજ તારાનો પેદા કરનાર છે, માટે એજ હમારો મોટો દેવ છે, તેને બજવાની ટેવ રાખીએ.

પાઠ ૭૪ મો.	પોતીઆં (ના) ઘો-	બળવીને=સાયવીને.
નિશાળ (ના) વિદ્યા	તીઆં.	મંજવીને (કૃ) સાફ ક-
બળવાનું ઠેકાણું.	મોઢે=મોંથી બણીજતા.	રાવીને.
રંગત (વિ) રંગેલા.	ખડી (ના) ચીકણી-	પાઠ ૭૫ મો.
વતરણું (વિ) લાકડાની	ઘોળી માટી.	ચિતારો (ના) છપ્પી
કક્ષમ.	પાટી (ના) સફેતો કે	પાડનાર, ચીતરનારો.
તૈયાર (વિ) તરત કા-	ધુળથી લખવાનું ના-	હિરાકશી (ના) એક જ-
મમાં આવે એવું.	નું પાટીયું.	તનો કાળોરંગ બ-
સો (વિ) દશદશકા.	ધૂળ (ના) રજ.	નાવવાનું વસાણું
એકડેએક (ના) એક	ફિકર (ના) ચિંતા.	ચડાવતો (કૃ) ચોપડતો
ની સંખ્યા.	મંગાવીએ (કિ) અણા-	ભાઈઅંધ (ના) દોસ્ત-
સ્નેહ (ના) પથ્થર પાટી.	વીએ.	દાર.

શાહી (ના) રસનાઈ.
હરડાંખેડાં (ના) એક
જાતનાં ઝાડનાં ફળ.
હસેછે (ક્રિ) મજાક કરેછે.
ખા. (ના) મહારાજ.
ભૂકાં (ના) ચુગદો.

પાઠ ૭૬ મો.

ધનતેરશ (ના) ધન
પુજવાની મ્હોટી તે-
રસ
બાળુઅંધ (ના) કોણીનું
ધરેણું.
છવીટીઆં (ના) પગ-
ના આંગળાંનું રૂપા-
નું ધરેણું.
સાંકળાં (ના) હાથ તથા
પગનું ધરેણું.
પોંચી (ના) હાથનાં કાં-
ડાનું ધરેણું. [ણું.
કંદોરો (ના) કેડનું ધરે-
બેરખી (ના) કોણીનું
ધરેણું.
ચોકડાં (ના) કાનની
જાલીનું ધરેણું.
બાજઠ (ના) પાટ.
વાના (ના) ચીખે.
અકોટી (ના) કાનનું
ધરેણું.

તુશીપાટીઆં (ના) બા-
યડીના ડોકનું ધરેણું.
દુપીઓ (ના) ગળુચવો.
કડાં=હાથનાં ધરેણાં.
વીંટી (ના) મુદ્રિકા.
બાધડીઓ=બાધરીઓ.
ધોતા (કૃ) સાફકરતા.
કોરે (ના) બાળુએ.
હીરાકંઠી (ના) હીરાક-
ડીની સોનાની સાં-
કળી.
વાળી (ના) નાકનું નાનું
ધરેણું.
વાંક (ના) બાયડીના
હાથનું ધરેણું.
કલાં=સાદાલીસા તોડા.

પાઠ ૭૭ મો.

ખીલા (ના) બેઠેલાં
માથાનો લોઢાનો
અણીદાર ખુટો.
સોનેરી (વિ) સોનાના.
કિમત (ના) ભાવ.
ખુદા (ના) કસબના કુશ.
હજપુણી (ના) લોઢા-
નો દાંતો.
કિનખાખ (ના) જર.
પાવડો (ના) માટી ઉસ-
રડવાનું લોઢાનું હ-
થિયાર.

સાંકળ (ના) લોઢાની
સાંકળી.
નકુચા (ના) સાંકળ બે-
રવવાનો ખીસો.
હળ (ના) જમીન ખેડ-
વાનો લોઢાનો અણી-
દાર ખુટો.
થએલી (કૃ) બનેલી.
અત્ર (ના) અનાજ.

પાઠ ૭૮ મો.

ડોકું (ના) ધડની ઉપ-
રનો ભાગ ડોક.
હડપચી (ના) ડાઢીઆ-
ગળની જગો.
બોચી (ના) ગરદન.
ગાંસડી (ના) બચકી
પોટલી.
ભમણા (ના) ગાલ આ-
ગળનો ભાગ.
મોખરો (ના) જરખો.
ધડ (ના) ડોકની નીચે-
નો ભાગ.
બાખરી (ના) ચોટલો.
પાઠ ૭૯ મો.
મગલ (ના) કાખ.
પેદુ=પેટ નીચેની જગો.
તળીડું=નીચલા ભાગ.
વાસો (ના) પીઠ, બ-
રડો.

કેડો (ના) ઠમ્મરો.	હથેલી (ના) હાથેલી.	હીંડ (કિ) ચાલ, દોડ.
ગાળો (ના) ભાગ.	નળો (ના) ધુંટણુ હેઠેને.	પાઠ ૮૧ મો.
એડી (ના) પગના ત-	ભાગ.	સંગ (ના) સંગત.
ળીઆ ને ખડા આ-	પાઠ ૮૦ મો.	પ્રેમ (ના) હેત, પ્યાર.
ગળનો ભાગ.	સોખત (ના) સંગત.	ઠામ (ના) ઠેકાણું.
દીંચણુ (ના) ધુંટણુ.	આખાવાડીઉં = આંખા	ભાગ્યશાળી (વિ) નસી-
થાપો (ના) ભાગ	ઉગેલા હોય તે વાડી	ખવાન, નસીખવાળો.
ધુંટી (ના) પગની એ-	રખવાળ=સાચવનાર.	પેસે (કિ) આવે.
ડી આગળનો ઢોકો.	ટપેર્યા (કિ) ઠોક્યા,	ઠરશે (કિ) થોંભશે.
ખભા (ના) ખાંધ.	માર્યા.	રૂડો (વિ) સારો.
કાંડું=હાથનો	પોહો- પહોંચ્યો (કિ) આવી	ખુરો (વિ) ખરાખ.
મો.	લાગ્યો.	મેહેતા (ના) મેહેતાજી.
સાથળ (ના) જાંગ.	ઝાંપો=કાંઠાનું ખારણ.	ચુર.
કાખ (ના) ખગલ.	કેરી (ના) આંખાનું ફળ.	સંગ (ના) સોખત.

(કવિતાની સમજૂતી). (૧૨).

જેને જેવી સંગત તેવોજ રંગ ત્યાં એસે, જેને જેવી સંગત તેવુંજ હેત ત્યાં વધે, જેને જેવી સંગત તેવાંજ કામ તે કરશે, અને જેને જેવી સંગત તેવેજ ઠેકાણે જમ્મને તે ઉભો રહેશે; સારી સંગત હશે તો તે સારો ખનશે; ને નહારી સંગત હશે તો નહારો ખનશે; પણ સારો મેહેતાજી શીખવનાર હોય તો તેની સંગતથી નશીખવાળો હોય તો તે વિદ્યા બળે (બણીને નશીખવાળો થાય.)

પાઠ ૮૨ મો.	પોર (અ) ગયે વર્ષે.	મીઠાઈ.
જલેખી (ના) એક જ-	બાણે (ના) જમવાના	પતાસાં (ના) ખતાસાં.
તનું ખાંડનો રસ	આસન ઉપર.	હારડાં=ખાંડના ચકતા.
પાયણું પકવાન.	પકવાન (ના) લાડુન-	નાત=જમણુવાર, જાત.
ભાકરા=જડા રોટલા.	લેખી દહીં તરા વગેરે	રમકડાં=ખાંડના રસની.

ખાવાની ચીજો.
ધેખર (ના) એક જા-
તનું ખાંડનો રસ
પાયલું પકવાન.

પાઠ ૮૩ મો.

ખાતર (ના) મોડું બાકું.
ખોતરવું (કિ) ખેડવું.
વજુજર (વિ) શીકાર,
વજુજરમાનો.

નજર (ના) નીધા,
ધ્યાન.

દાટવું (કિ) ડકણાવવું.
ધન (ના) પૈસા, દોલત.
ધણી (ના) શેઠ, માલિક.
સમજે (કિ) ચેતે.
તાણતો (કિ) ખેંચતો.
મચેલું (કૃ) ખોવાયલું.

પાઠ ૮૪ મો.

વઢવાડ (ના) લડાઈ.
મેળાપ (ના) મુલાકાત.
ચડભડી (કૃ) લઢી, વઢી
જમણ (ના) જખાનું.
અથણું (ના) આથણું.
શેખી (ના) પતરાળ.
ખરીદવું = વેચાતું લેવું.
જણીઓ = બાપાઓ.
રડયું ખડયું = કોઈ કોઈ.
સામટો (વિ) એકઠો.
હાંધું = કાઢવનું મૂકું

મેગું (વિ) એકઠું, સાથે.
મોઘું = ધણી કીમતનું.
સાહુકાર = પૈસાવાળો,
આખરદાર મહત્થ.

લેખું (ના) ગણતી.
ખાંટો (ના) સોર, પોકાર.
લેખવે = ગણે, પતકરે.
શેનું (સ) કઈ ચીજનું?

પાઠ ૮૫ મો.

સમડી (ના) કામડા
કરતાં મોડું જખરી
ખાંખવાળું પક્ષી.
વાધરી (ના) પારધી.
જળ (ના) ફાંદો.
કરગરવું (કિ) કાલા-
વાલા કરવા.

મરડવું (કિ) આમળવું.
અમથો (વિ) ખાલી.
ખગાડયું = તુકશાન કીધું.
લુચ્ચી (વિ) દોગી, ખંધી.
ડોક (ના) ગરદન, ગળું.
વિચારવું = તોલ કરવો.

પાઠ ૮૬ મો.

ખીડમાં (ના) ખેતરમાં
મમત (ના) ખોસ, જીદ.
કુલાવવું (ક) મોડું ક-
રવું.
ગળુ (ના) શક્તિ.
તાલવાર (વિ) પૈસાદાર.

ખરોખર (વિ) સરખું.
ચર્ચ ખટણ (ના) પર-
ચુરણ ખરચ.

ચંપાઈને (કૃ) દબાઈને.
ખરોખર (ના) સરખી,
હરીરી.

પાઠ ૮૭ મો.

આડોશી પાડોશી (ના)
પાસેના ધરમાં રહે-
નારા, જોડેના ધરના.
જગવું = જગૃતરેહેવું.

ગુણપાડ (ના) ઉપકાર.
પકડયો (કિ) ઝાલ્યો.
ચોકી (ના) પેહેરો.
જળજળું (કિ) સાચવી
રાખ્યું, તપાસીરાખ્યું.
ચાકરો (ના) નોકરો.

પાઠ ૮૮ મો.

કદોઈ (ના) મીઠાઈ બ-
જ્યાં વગેરે વેચ-
નારો.

ખડકી મૂકવું (કિ) ગો-
ઠવી રાખવું.

શાકરીઆ (વિ) ખાંડનો
રશપાયલી મીઠી ચીજ.
ચકરડી (ના) વાગેદરત.
કામળનું રમકડું.
મીઠાઈ (ના) ખરરી પેંડા
વગેરે મીઠી ચીજો.

કપરોટ (ના) કોરથુ-

વાળું છાછર્ વાસથુ.

પાલખી=ખુલ્લો મેનો.

ચોસલાં=ચોડા કડકા.

રમકડાં=રમવાની ચીજો

ઠઠ (ના) મેદની, બીડ.

વોહોરો (ના) હોરો.

સામાન (ના) ચીજો.

પાઠ ૮૯ મો.

પંચરાઉ (વિ) પાંચ

જાતની, પાંચવાનાની

કોદર.

તુવેર

નાગલી

મકાઈ

લાંગ

ખંટી

મસૂર

રાજગરો

આવટો

મઠ

અપવાસ (ના) બૂખ્યા

રહેવું તે, લાંધથુ.

ફરાળ (ના) ફળનો આ-

હાર કરવો તે, વ્રત.

માં ખાવાની ચીજો.

ગર (ના) જીવાર.

ડાંગર (ના) બાત.

પાઠ ૯૦ મો.

ધાંચી (ના) તેલી, તેલ

દોઢેલ વેચનારો.

કથુઝીઉં (ના) કથુ-

ઝીનું તેલ.

ધાણી (ના) તેલ દીવે-

લી વગેરે પીલવાનો

લાકડાનો સંચો.

સરસીઉં (ના) સરસવ-

નું તેલ.

ફાલો (ના) ગુમડાં.

પીલવું=દાખવું, કચડવું.

સઘળાં (વિ) અધાં.

સરસવ=સરસીઉં કાઢ-

વાના રાધ જેવા

દાણા.

ડોળીઉં=ડોળીનું તેલ.

એરંડી (ના) દીવેલી.

ખોળ (ના) પીલતાં

કુચો રહેછે તે.

ડોળા=મહુડાંના ખી.

સ્વાદ (ના) સારું.

કથુઝી (ના) એક જાત-

ના અળસીને મળ-

તા ઝીણા દાણા.

પાઠ ૯૧ મો

હકીકત (ના) વાત,

વિસ્તાર, હેવાલ.

કાચું કોરું (વિ) તળેલું.

ખંખેરી (ક) આપરી.

સંજોરી (ના) ધુધરા,

ધારી જેવું ખાંડવાળું.

ખાવાનું.

ખરખરીને (કિ) ધણોળ.

દારખાનું (ના) આતસ-

ખાણ.

શીરો=એક જાતનું લ-

ચકા જેવું ખાવાનું.

ગેર (ના) એક જાતની

લાલ માટી.

ફૂલકરણી (ના) ફૂલકર.

જળાં (ના) કરોળી-

આના પડ.

ટેટા (ના) ફટાકા.

અચકો (ના) ગાંસકો.

ફટાકા (ના) ટેટા.

ઉધર્ધબુધર્ધ = ઘોળી

કીડી.

મઠીઆં (ના) મુઠીઆં.

પેટારો=મોટી પેટી.

છછુંદરાં (ના) ફૂલકરણી.

ફરતાંફરતાં = જુદાં

જુદાં.

ચોપડે (કિ) લખાડે.

ભારે=ઉચ્ચ, કીમતી.

છોડેછે (કિ) ફોડેછે.

પાલાખાં.

૭ × ૧૧ = ૧૦૧	૭૯ × ૩૧ = ૨૪૬૧
૧૯ × ૧૧ = ૨૦૯	૮૮ × ૩૧ = ૨૭૮
૩૯ × ૧૧ = ૪૨૯	૯૯ × ૩૧ = ૩૦૬૯
૪૮ × ૧૧ = ૫૨૮	૪૦૦ × ૩૧ = ૧૨૪૦૦
૫૯ × ૧૧ = ૬૪૯	૧૧ × ૧૯ = ૨૦૯
૬૯ × ૧૧ = ૭૫૯	૧૩ × ૧૮ = ૨૩૪
૭૭ × ૧૧ = ૮૫૭	૧૪ × ૧૯ = ૨૬૬
૮૮ × ૧૧ = ૯૬૮	૧૫ × ૧૮ = ૨૭૦
૯૭ × ૧૧ = ૧૦૬૭	૧૬ × ૧૭ = ૨૭૨
૯૦૦ × ૧૧ = ૧૦૫૦	૧૭ × ૧૯ = ૩૨૩
૯ × ૨૧ = ૧૮૯	૧૮ × ૧૮ = ૩૨૪
૧૭ × ૨૧ = ૩૫૭	૨૦ × ૧૫ = ૩૦૦
૨૯ × ૨૧ = ૬૦૯	૧૯ × ૧૯ = ૩૬૧
૪૫ × ૨૧ = ૯૪૫	૨૮ × ૨૮ = ૭૮૪
૫૭ × ૨૧ = ૧૧૯૭	૩૯ × ૩૯ = ૧૫૨૧
૬૭ × ૨૧ = ૧૪૧૭	૪૮ × ૪૮ = ૨૩૦૪
૭૭ × ૨૧ = ૧૬૩૭	૫૮ × ૫૮ = ૩૩૬૪
૮૭ × ૨૧ = ૧૮૨૭	૬૭ × ૬૭ = ૪૫૮૯
૯૫ × ૨૧ = ૧૯૯૫	૭૪ × ૭૪ = ૫૪૭૬
૯૦૦ × ૨૧ = ૧૮૦૦	૯૮ × ૯૮ = ૯૬૦૪
૫ × ૩૧ = ૧૫૫	૧૯ × ૧ = ૧૯
૧૭ × ૩૧ = ૫૨૭	૪૮ × ૧ = ૪૮
૩૮ × ૩૧ = ૧૧૮	૫૯ × ૧ = ૫૯
૪૯ × ૩૧ = ૧૫૧	૯૯ × ૧ = ૯૯
૬૮ × ૩૧ = ૨૧૦૮	૯૦૦ × ૧ = ૯૦૦

મુંબઈ:—ડાહ્યાલાઈ જગજીવનદાસ, બુલેથર, શ્રીરમીના દેવળ

પાણ, માવજી જોરામ ચાલ.

” એન. ડી. મેહતાની ફેં, કાળકાદેવી રસ્તા.

મુરત:—નગીનદાસ ફકીરલાઈ, પગમપુરા.

